

Экии, Экии!

Эртенги хүн херелдери
Эки чүүлдер бодаратсын!

«Тыва чоннуң культуразын, ужур-
чаңчылдарын сагып, хүндүлөп
билиринге улустун аас чогаалы
болгаш чоннуң оюннарын
таварыштыр Өөреникчилерни
кижизидери»

Кичээлдин соруулгалары:

- Улустун оюннарынын болуктээшкинин, хевирлерин уругларга билиндирери.
- Улустун аас чогаалынын дугайында билиглерин сайзырадыры
- Оюннарга даянып, уругларнын делегей коруушкунун делгемчилип янзы-буруу оюннарын дурумнерин сагып, амыдыралга чурумнуг, кичээнгейлиг болурунга кижизидер

Тыва улустун аас чогаалының
жанрлары:

Үлөргөр домактар

Кожамықтар

Тоолдар

Чечен сөстер

Дүргөн чугаа

Ырлар

Тывызықтар

Узун-тыныш

Каас-чараш Тыва чуртум!

Тыва чоннун эртinezи – аас чогаал

Ада турда –
чон таныыр,
Аът турда-
чөр коор

Айбылаарда
дүнма белен
Азыраарда,
анай белен

Аскын-бile аал
кожурбе,
Дылын-бile дыт
ужурба

Дамырактар чылгаш, хем
болур,
Тарамыктар чылгаш, күш
болур

Корбээн чувези чок,
Кодурбээн хонээ
чок

Тыва оюннарынын хевирлери.

Шагаа оюннары

- «Баг кагары» - амғы уеде «Туктажыр» деп оюнга чоок.
- «Баг адары»-оюннун кол херексели ча-согун болур.
- «Аът чарыштырары»
- «Хуреш»

Шыдыраа оюннары

- ❑ «Хол-Шыдыраа» – амгы делегей шыдыраазындан ылгалбас
- ❑ «Буга-Шыдыраа» – оюн ийи бугадан болгаш чээрби дорт оолдардан тургустунар. Бир ойнакчы ийи буга-бile ойнаар, а оскези 24 оолдар-бile ойнаар. Сорулгазы: оолдарлыг кижи холда оолдарын салып тургаш, «буганын» оруун мунгаштаар, а бугалыг кижи оолдарын дөгерезин чиири болур
- ❑ «Мун-мун»- Кыдат-Шыдыраа – сорулгазы- удурланыкчызынын даштарын бугу талазындан мунгаштап тургаш, тудуп чиири болур.
- ❑ «Чирги-Шыдыраа»- сорулгазы- кижи бурузу шыйыгнын кайы-бир талазында карышкаанга чергелештир салыр ужурлуг. Бир эвес ойнакчы ынчаар салып шыдаптар болза, удурланыкчызын бир дажын туралаан черинден ап чиир.
- ❑ Даалы ойнаары
- ❑ Хорул ойнаары – даалынын бир хевири.

Кажык оюннары.

- «Дорт берге»
- «Кажыкты чыттырып кагары»
- «Кажыкты дужур кагары»
- «Кажыкты хожуладап кагары»
- «Кажык адары»
- «Кажык-бile аyt чарыштырары»
- «Кажык-бile бодалажыры»
- «Тевектээри»

Аныяктар оюннары.

- «Ойтулааш» - айдын дуне аныяктарның чыгып алғаш, янзы-буру оюннарны ойнаары
- «Ак-ыяш октаар»
- «Эдек туттунчуп ойнаары»
- «Ок чугуртуру» - «хулур-хулур»
- «Чинчи чажырары»
- «Аржыл какчып ойнаар оюн» - «куске-моортай» оюнунга чоок
- «Бодалгалажыры»
- «Сайзанактаары»

Оюн «Бодалгажыры»

1. Ужен Өшкунун мыйызы каш?
2. Ынча хире Өшкунун мыйызы биле кулаа катай чеже болурул?
3. 240 Өшкунун мыйызы биле кулаанга, карактары, кудуруун кадарга каш болурул?
4. Аңаа 240 Өшкунун думчуунун удун кадар болза чеже болурул?

Ужурашкыңже,
байырлығ!!!